

इति पञ्च ममेति दशाहुतिपक्षे चेदमग्नये सोमाय वरुणाय देवेभ्य आज्यपेभ्य इति । ततो जुह्वामाज्यस्थाल्या एवोपस्तीर्य निष्काषं द्विरवद्यन्वरुणायानुब्रूहीति प्रेष्यति । सकृदुपरिष्ठादभिधार्थावदाने प्रत्यभिधार्थाश्चाव्य वरुणं यजेत्युक्त्वा वषट्कृते जुहोति इदं वरुणाय । पुनर्जुह्वामुपस्तीर्य सर्वनिष्काषं जुह्वां प्रक्षिपन्नग्नीवरुणाभ्यामनुब्रूहीति प्रेष्यति । तत उपरिष्ठाद्विरभिधार्थाश्चाव्याग्नीवरुणौ यजेत्युक्त्वा वषट्कृते जुहोति इदमग्नीवरुणाभ्याम् । अयं षडाहुतिपक्षो वाजसनेयिनां नियमेन इतरेषां तु यजमानेह्या दशाहुतिपक्षोऽपि भवति । तत्र बर्हिर्वर्जिताश्चत्वारः प्रयाजाः ततो द्वावाज्यभागौ प्रकृतिवद्ध्रुवायाः तदर्थं ध्रुवाप्यत्र प्रयोज्या ततो वरुणाग्नीवरुणयागौ ततो द्वावनुयाजौ तावपि विशेषानुपदेशात्प्रकृतिवदौपभृतेन तदर्थमुपभृदपि प्रयोज्या एवं दशाहुतयः । अत्र हरिस्वामिभाष्ये विशेष उक्तः एतदङ्गिरसामयनमिति (४. ४. ५. २०) एतद्वशाद्धृत्यात्मकमयनमङ्गिरसाम् अङ्गिरसः पुत्रपौत्राणां मनुष्याणाम् अत्रापि संस्कृतैरेवाज्यपुरोडाशमात्रैरपो गवा चतुर्गृहीतं गृहीत्वा जुह्वामुपभृति ध्रुवायां च क्रमेण प्रकृतिवत्क्षीणि चतुर्गृहीतानि गृहीत्वा तिष्ठन्त एवाङ्गप्रधानसाधारणानग्निसंस्कारान्परिधिपरिवाजनसंमार्गानप्सु कुर्वन्तो हस्तधृतैरेवाज्यहविर्भिश्चरेयुस्तत्रापि चेध्मसामिधेनीहोत्रार्षेयवरणानि न कुर्युः शाखान्तरे तदभावस्य स्पष्टत्वात् अत्रापि (४. ४. ५. १३) तमेतया च समिधेतया चाहुत्या समिद्धे समिद्धे देवेभ्यो जुह्वानीतीध्मसामिधेन्यर्थस्यान्यथासिद्धवादिति । तेनास्मिन्पक्षे प्रकृतिवद्ध्रुवेणाज्यभागौ औपभृतेनानुयाजौ प्रयाजप्रधानयागादिकं तूक्तप्रकारेण भवति । अनयोः पक्षयोर्यजमानेह्या एकं कं चन पक्षं कृत्वा निष्काषस्थालीमवभृथेति (३. ४८) मन्त्रेणोदकमध्ये मज्जयति । ततः पत्नीयजमानौ मज्जनमकुर्वन्तौ स्नानं कुर्वते अन्योऽन्यं पृष्ठशोधनं क्षालनं कुरुतः । ततोऽन्ये वाससी परिदधाते । पूर्वपरिहिते वाससी प्रक्षाल्य पञ्चानामृविज्ञां मध्ये यस्मै दातुमिहति तस्मै दद्यात् । ततस्तूष्णीमेव प्रत्यागत्य चात्वालोत्करावन्तरेण प्रविश्याहवनीये देवानां समिदसीति (८. २७) मन्त्रेणैकां समिधमादधाति पत्नी च तूष्णीं गार्हपत्ये समिधमादधाति ।